

HIDVÉGARDÓI Kronika

IDŐSZAKOS KÖZÉLETI ÚJSÁG

Megjelenik Hidvégardó Község Önkormányzatának támogatásával

Hidvégardó Község Önkormányzata,
a Teleház és a Hidvégardóért Közalapítvány
TISZTELETTEL MEGHÍVJA
AZ OLVASÓT
a 2007. szeptember 29-én szombaton
megrendezendő
XI. ARDÓI SZÜRETI FESZTIVÁLRA

SZÜRETI PROGRAM

9.30 órától a Kastélykertben madárijesztő-készítő verseny sétatokcsikázás hinton, gyermekeknek játszótér (üvegfestés)

13.30 órától Szüreti felvonulás a Tornai úton (Óvodától a Gedeon-kastélyig – közben kultúrcsoportok bemutatója a Jókai úti sarkon, a kocsmánál és a Millenniumi térenél)

14.45 órától „Felülről láttatom Hazámat” – **László János** időszaki fotókiállításának megnyitója a Gedeon-kúriában. A vendégeket köszönti és a kiállítást megnyitja:

Matusz Tamás polgármester

15.00 órától Kulturális bemutató a Gedeon-kúria szabadtéri színpadán

Közreműködnek: A helyi óvodásgyerekek, a

Bódvaszilasi Iskola mazsorettcsoportja, a helyi iskolás gyerekek, Makranci Cserepszín énekkórus, Debrődi Tűzikék művészeti csoport, Szögligeti népdalkör, Menyhért Táncstúdió – Standard, modern és vérepszdító latin-amerikai táncokkal

A nap sztárvendége: a **Cozombolis együttes**

Közben egész nap: Kirakodóvásár, büfé és a gyermekeknek játszótér, délután pedig csúszdázási lehetőség zsetonra

Este a Művelődési házban:

21.00 órától – **04.00** óráig **Zártkörű Szüreti Bál** a Hidvégardóiak és közvetlen hozzátartozóik számára Tóth Csaba vendéglátó ipari vállalkozó szervezésében.

A TARTALOMBÓL

Pályázni és újra pályázni	2	Vissza kell állítani a szakmunka becsületét	8
Elfogadta az EU a magyar operatív fejlesztési terveket	3	Gyep telepítése és gondozása	9
Üres üzemépület hasznosításának hirdetése	3	Anyakönyvi hírek	9
Miskolc – Sajószentpéter közötti útfejlesztés terve	3	Nyugovóra tér a természet	9
Kábeltévé tájékoztató	3	Házalókkal vigyázzunk	9
LEADER rendezvények a vidék turizmusáért	4	A közelmúlt programjairól	10
Krasznahorka büszke vára	4	Üres üzemépület hasznosításának hirdetése	10
Emlékezünk régiekre 1 Csurilla Lajos róm.kat. lelkipásztor	5	Régi idők szokásai, hagyományai	11

Pályázni, pályázni és újra pályázni

Fontosabb tudnivalók pályázni tervezők számára (1. rész)

Meglévő terveinkhez keressünk pályázatot és ne fordítva!

Alapvető jótanács, vagyis az ideális eset az, ha egy megvalósítani kívánt, régebb óta dédelgetett ötletünkhöz keresünk elérhető pályázati forrást. Mert ha a megjelenő támogatási lehetőség alapján fogunk bele a pályázásba, akkor szinte törvényszerű, hogy egy – cégünk, civil szervezetünk, önkormányzatunk számára – kevésbé fontos, és talán nem is fenntartható programot valósítunk meg. Hiszen így éppen az uniós támogatások lényege, alapfilozófiája vész el útközben. A végén pedig se haszon, se öröm.

A keresésben segítségünkre lehetnek az operatív programok akciótervei, a meghirdetett pályázati kiírások, a központi internetes oldal, a www.nfu.hu, az ágazati és közreműködő szervezetek honlapjai, és nagyon hasznosak a pályázatgyűjtő honlapok is.

Induljunk ki tehát abból, hogy az ideális pályázónak már van egy *saját projektje, avagy konkrét ötlete*, beruházási terve.

Milyen a jó projekt?

Az álomból úgy lesz terv, ahogyan az ötletből projekt. Ha határidőket, részcélokat és költségkalkulációt rendelünk hozzá. Projektnek tehát azt nevezzük, amikor egy szervezet – legyen az cég, önkormányzat, vagy nonprofit szervezet – a kitűzött célját (a projektötletet) meghatározott idő alatt, rögzített ütemezésben, előre beállított költségfelhasználással valósítja meg. Ilyen projektötletekből általában több is van egyszerre az asztalon – tehát mérlegelni kell, hogy melyikbe érdemes elsőként belevágni. Mint már utaltunk rá, mindig azzal a projekttel érdemes támogatásért pályázni, amelyet valóban fontosnak és nem mellesleg megvalósíthatónak gondolunk a továbblépés szempontjából.

Vannak egyszerűbb projektek és ehhez kapcsolódóan egyszerűbb pályázatok. Ezeknél könnyebben kitölthetők a pályázati adatlapok, ilyen például egy gép vásárlásának támogatására irányuló pályázat. De a projekt és a pályázó mindig egyedi, tehát még ilyen esetekben is meg kell határozni néhány alapvető körülményt a pályázatban. Mindenekelőtt a fejlesztés célját, a beruházástól várt új piaci lehetőségeket, a fejlesztésben rejlő kockázatokat – s természetesen „igazolni” kell, hogy pályázati feltételeknek megfeleljünk.

A bonyolultabb projektek, vagyis a komplex fejlesztések még ennél is lényegesen összetettebb előkészítői és pályázatírói munkát kívánnak meg. Ilyenkor a pályázati anyag összeállítását a pályázó maga is elvégezheti, ugyanakkor az összetettebb pályázatok esetén megfontolhatja egy külsős pályázatkészítő eseti igénybe vételét is. Pályázatíró bevonása előtt azonban mindig mérlegeljünk az illető referenciáit és hátterét. Célszerű olyan pályázatíróat választani, akit felvettek az etikai kódex-szel rendelkező, pályázatírókat tömörítő szakmai szervezet tagjai közé vagy szerepel a kereskedelmi kamara minősített pályázatkészítők listáján.

Minden részlet számít – hasznos tippek!

Mint mondtuk, a pályázathoz kapcsolódó célok világos meghatározása elengedhetetlen, de korántsem elegendő a sikerhez. Vagyis önmagában még nem elég, ha

egy projekt célja illeszkedik a pályázó stratégiai céljaihoz, és valós szervezeti problémára ígér megoldást. A célok meghatározását minden esetben követnie kell ugyanis további fontos részleteknek.

Rögzítenünk kell a projekt felépülésének logikáját, azaz lépéseinek időrendi sorrendjét, minden állomás mellett jelezve, hogy milyen költségekre van szükség a megvalósuláshoz. A várt végeredményről sem elég csupán általánosságban beszélni; az elvárt eredményeket könnyen mérhető mutatókkal érdemes meghatározni. Fontos: e vállalások nem teljesítése a későbbiekben a támogatási összeg kamatos visszafizetését vonhatja maga után!

A vállalt kötelezettségeket tehát nagyon komolyan kell venni!

A tervezés során számolni kell továbbá a külső környezeti feltételekkel is. Ilyenek például: a környezetvédelmi és egyéb előírások, a beruházás környezetében élők véleménye, a finanszírozó pénzintézet vagy a lízingcégek sajátos feltételei – hogy csak párat említsünk a lehetséges tényezők közül, amelyek befolyásolhatják a projekt, s így a pályázat sikerét.

S ha már a kockázatoknál tartunk, ezeket már a tervezés szakaszában össze kell gyűjteni, és azok kezelésére kockázatkezelési tervet kell készíteni. Gyakori kockázatok lehetnek: az árbevétel és a piacot előrejelző trendek meghiúsulása, többletlétszám feltöltése, új technológia betanulása, szerződéskötési problémák, szállítói határidőcsúszás, árfolyamkockázat, a célcsoport érdektelensége, az alvállalkozók teljesítésének elmaradása, költségek alultervezése, stb.. a projekt megvalósítása során a kockázatok csökkentésének fontos eszköze a projektterv és a megvalósításkor észlelt eltérések azonnali feltárása és korrekciója.

Gazdasági és pénzügyi elemzéseket (pl.: mérlegterv, eredményterv, pénzforgalmi terv, megtérülési mutató) akkor is hasznos elkészíteni, ha a pályázat beadásához nem szükségesek, hisz ezek bizonyítják a pályázónak a projekt finanszírozhatóságát, megtérülését. Tudni kell, hogy a pályázatok jellemzően utófinanszírozottak, előleget meghatározott mértékben és meghatározott szervezetek (pl.: önkormányzatok, civil szervezetek stb.) kérhetnek csupán. Az ÁFA összegét is tervezni szükséges, mert visszaigényelhetősége esetén is forrást köt le átmenetileg.

A legegyszerűbb beruházásnál is célszerű bemutatni az innováció (újszerűség) jelenlétét, mint pl. a technológia, vagy az új termék egyedisége, az új berendezés műszaki és innovatív tulajdonságai, más cégek technológiai ösztönzése – hiszen mégiscsak „fejlesztési tervről” van szó, amikor uniós pályázatokról beszélünk.

Egy jó tanács: a pályázat benyújtása előtt érdemes az útmutatóban található értékelési szempontok alapján megbecsülni a pályázat elbírálásakor kapható pontszámot. Nyerésre csak akkor van esély, ha a projekt pontszáma eléri a minimális ponthatárt.

Projektet létrehozhat egyetlen szervezet is, de egyes esetekben pályázati elvárás, hogy több szervezet együttműködésén alapuljon. A partnerség előnyei: jobb az információszerezés, a többféle szaktudás egyesül, könnyebben jönnek újabb ötletek, több a lehetőség új

feladatok és források megszerzésére. A partnerség ugyanakkor természetesen hátrányokkal is járhat – ezekkel is érdemes előre kalkulálni.

Egyvalami azonban magabiztosan leszögezhető: az eredményes projekt-végrehajtás fontos záloga a jó projektcsapat és jó projektmenedzser.

Amit jó tudni még

Különösen gondosan érdemes tanulmányozni, hogy adott támogatásra pályázhatunk-e egyáltalán.

Folytatjuk a következő Krónikában...

Elfogadta az EU a magyar operatív fejlesztési programokat

Összesen hatezeröttszáz-milliárd forintot, 25 milliárd eurót jelent hazánkknak, hogy már az Európai Bizottság az utolsó magyar operatív programot is jóváhagyta. A politikai megállapodás már a 2005. decemberi uniós csúcsertekezleten megszületett, idén májusban pedig aláírták az Új Magyarország fejlesztési terv elfogadását. Vladimir Spidla, az illetékes EU-biztos most gratulált, amiért Magyarország az elsők között fogadtatta el összes programját. – A stratégia fellendíti a foglalkoztatást, fejleszti a készségeket, előmozdítja a társadalmi befogadást és javítja a közigazgatást. A kihívás most az ambiciózus stratégia gyakorlatba ültetése – nyilatkozta. A programokról a tárgyalások júniusban zárultak le, az eredeti tervek Brüsszel igényei szerint mintegy két százalékban változtak.

Az EU felzárkóztatási – strukturális és kohéziós – politikájának keretébe illeszkedő 15 programból 14-re még augusztusban rábólintottak, utolsónak a szociális alapról támogatott „társadalmi megújulás” program maradt. Kettő kivételével minden program az Európai Regionális Fejlesztési Alapot terheli majd. A 2007 és 2013 közötti uniós költségvetési ciklusban lehívható keret legnagyobb falatja a közlekedési fejezet; a KÖZOP 7,3 milliárd euró (1877 milliárd forint) uniós forrást vehet igénybe. Ennek 43,5 százaléka jut majd közúti, 26,7 százaléka pedig vasúti fejlesztésre.

Hidvégardó Községi Önkormányzat kölcsönös megállapodás alapján

**INGYENES HASZNÁLATRA ÁTADJA
ÖSSZKOMFORTOS ÜZEMÉPÜLETÉT
(FELÚJÍTOTT BÉRLAKÁSSAL EGYÜTT)
MUNKAHELYTEREMTÉS CÉLJÁRA**

A felújított 320 m² –es komplett épületben a termelés szinte azonnal beindítható, melyhez a munkahelyteremtő állami támogatások igényelhetők. Az épület hasznosítása felől érdeklődni lehet Matusz Tamás polgármesternél

(Tel: 06-48/450-001, 20/9818-452).

A Miskolc – Sajószentpéter közötti közútfejlesztési koncepciója

Négysávos lesz 2010-ig a Miskolcot Ózddal összekötő 26-os számú főút Sajószentpéterig, illetve a város Miskolc felőli végét elkerülő út a 27-es számú főútig (a Bódva-völgy felé). Ezen nagyon fontos közútfejlesztési program megvalósulását türelmetlenül várják a Bódva-völgyén élők, hiszen ezzel Sajószentpétert elkerülve hamarabb elérhetnek Miskolcra. Ehhez a fejlesztéshez több másik útépítés is kapcsolódik. Az európai uniós támogatásból megvalósuló, a kormány kétéves akcióprogramjába bekerült beruházás az egész térséget érinti.

A 26-os út Miskolc és Sajóbáony közötti szakasza már régóta négysávos, s majd ez eléri Sajószentpétert. A nemrég nyilvánosságra hozott, 2010-ig megvalósuló, 6,6 milliárd forintos beruházás során megépül a várost, valamint a szomszédos Kazincbarcikát elkerülő út is. Bár külön program során valósul meg, de ugyancsak ehhez a fejlesztéshez kapcsolódik a Miskolcot északkeleti irányban elkerülő útszakasz megépítése. Ez köti majd össze a 26-os utat az M30-as, azon keresztül pedig az M3-as autópályával.

Faragó Péter, a több mint 14 ezer lakosú Sajószentpéter polgármestere azt mondta: a beruházás különösen fontos a város számára. A négysávosított 26-os úton egy-

részt könnyű lesz eljutni Miskolctól Szentpéterig, másrészt az elkerülő úton a most elviselhetetlen mértékű átmenő forgalom elkerüli majd a várost.

Kábel - Tv tájékoztató

A **Telecont 2000 Kft.** tájékoztatja **Hidvégardó** község lakosságát a társaság által üzemeltetett kábel televíziós hálózat szükségessé vált átalakításáról.

A legutóbbi vihar sajnálatos módon teljesen megrongálta az M1 műsorból vevő antennát, aminek következtében a műsor nézhetetlenné vált. Cégünk a hibát megpróbálta kijavítani, de sajnos az antenna árbóc elhelyezkedése nem tette lehetővé a teljes javítást, aminek következtében a műsor minősége nem lett tökéletes. Mivel a műsorból eddig a kékesi O8-as adóról többfokozatú erősítőtornyokon keresztül vettük, elérkezettnek láttuk az adótornyony helyett a jóval közelebb található (időközben beüzemelt) Martonyi-Szárhegyen található átjátszó adótornyóra történő átállást. Erre azért kellett ilyen sokáig várni, mert meg kellett vásárolni egy egységet a fejálmáshoz, melynek beépítésével a M1 műsora jó minőségben lett fogható a kábel tv rendszeren. Fontos, hogy a külső zavarok elkerülése végett az M1 műsora nem az O8 csatornán, hanem az O7 csatornán fogható. Ez azt jelenti, hogy a TV készüléken a **Nacionál Geographic és az M1 csatornája megcserélendő.**

A kábel tv hálózatot az év végétől pedig fokozatosan építi át cégünk ÉMÁSZ engedéllyel az áramszolgáltatói oszlopsorra. Ezt követően a jelenlegi (gyakran előforduló) hálózati hibák megszűnnek, illetve a hálózat bővítése lehetővé válik.

Megértésüket köszönjük:

Telecont 2000 Kft. 3531. Miskolc, Vasgyári u.25.

A jövőben is készséggel állunk rendelkezésükre.

Telefon: 06-46 /401-746, vagy kék számunkon, mely helyi tarifával hívható vezetékes telefonról: 06-40 /200-486 telefonszámunkon.

LEADER rendezvények A VIDÉK TURIZMUSÁÉRT

A rendezvény a magyar lakosság figyelmét kívánja felhívni a magyar vidék szépségére és különlegességére, a vidék változatos turisztikai kínálatára, a vidéki látványosságokra és pihenési lehetőségekre, továbbá szeretné megmutatni, hogy a kikapcsolódáshoz belföldön eddig még fel nem fedezett lehetőségek sokasága található meg. A Magyar Vidéki Turizmus Napjai eseményen való közreműködés előfeltétele, hogy az adott térségre, településcsoportra vonatkozó összetett és egymást kiegészítő lehetőségek kerüljenek meghirdetésre, melyek a helyi szereplők LEADER-elveken történő együttműködésén alapulnak, és közös céljuk hosszú távon versenyképes turisztikai szolgáltatási csomagok kialakítása.

Az első rendezvény időpontja: 2007. szeptember 21-23-án volt. Együttműködő partnerek: Magyar Turizmus Zrt., a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési, valamint az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium. A LEADER+Programban részt vevő helyi akciócsoportok, építve a kistérségi LEADER-összefogásra, a területükre vonatkozóan összetett turisztikai csomagokat állítanak

össze. A látogató így a szomszédos vidéki kistelepülések kínálatát összekapcsoló, szélesebb szállás-, étkezési és aktív kikapcsolódást is biztosító programlehetőségek közül választhat. Az európai tapasztalatok azt mutatják, hogy leginkább azok a települések, illetve azok a fejlesztések lehetnek sikeresek és versenyképesek, amelyek összehangolják a három szféra (civil, vállalkozói, önkormányzati) fejlesztési elképzeléseinek elengedhetetlen feltétele az összetett és sokszínű, kistelepüléseket összefogó turisztikai csomagok létrehozása. A LEADER-összefogás erre a célra is kitűnően alkalmas. A változatos falusi, kisvárosi szálláshelyek és éttermek mellett kiegészítő, az aktív pihenést lehetővé tevő programok egyszerre jelennek meg, például a helyi érdekű múzeumok látogatása, túrázás, evezés, lovaglás, kerékpározás, vagy a természeti értékek megővésére, oktató tanósvények bejárása.

A LEADER a vidékfejlesztés új modellje, az Európai Unió legsikeresebb vidékfejlesztési programja.

A LEADER lényege

A Program keretében a vidéki térségekben helyi önkormányzatok, civil szervezetek és vállalkozók együttesen úgynevezett helyi vidékfejlesztési akciócsoportokat hoznak létre, melyek maguk jelölik ki térségük fejlődésének irányvonalát. Megalakulásuk után minden akciócsoport megalkotja helyi vidékfejlesztési tervét, melynek programszerű megvalósítására az állam keretösszeget hagy jóvá. Ennek felhasználására az akciócsoportok helyi szintű pályázatokat írnak ki. A beérkező projektjavaslatok értékelését, a támogatandó pályázatokról szóló javaslatok kialakítását, valamint a projektek megvalósításának nyomán követését szintén az akciócsoport végzi. Magyarországon a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium felhívására 2005-ben 2322 település részvételével 186 LEADER-akciócsoport alakult meg, a minisztérium 70 akciócsoport vidékfejlesztési programjának megvalósításához nyújtott közel 6,7 milliárd forintos támogatást. A program sikerét jelzi, hogy a 70 csoport területén több mint 3600 helyi pályázat született, melyből megközelítőleg 300 projekt valósulhat meg 2008 szeptemberéig.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) keretében Magyarország 2007. és 2013. között 1300 milliárd forintot fordít agrár- és vidékfejlesztési projektek támogatására. A LEADER eddigi sikereire építve, hazánk az uniós előírások kétszeresét, vagyis 71 milliárd forintot fordít a következő LEADER-programra.

Krasznahorka büszke vára...

Az egykori Gömör-Kishont vármegyében, Rozsnyótól hat kilométerre a Szlovák-érchegység egyik hegycsúcsán áll Krasznahorka vára.

Meghökkentően gyönyörű kép fogadja az utazót a gömri tájon, amikor láthatóvá válnak a fellegvár tornyai, majd ódon kőfalai. Mintha egy mesevilág illusztrációi tárulnának a szemünk elé. A messziről elegáns, tiszteletet parancsoló várhoz meredek emelkedőn vezet fel a kövekkel kirakott út, tehát jókora sportteljesítményt mutat fel a kíváncsi látogató, amíg a várkapuig felgyalogol. Krasznahorka a magyar turisták által leglátogatottabb történelmi emlékhely Szlovákiában.

A gótikus vár építése a levéltári iratok szerint 1243 és 1318 között történt. A Csetneki és a Máriássy családoknak a szepességi városok védelme, valamint az Eperjes felé vezető út ellenőrzése miatt volt szükségük várra. Krasznahorka 1578-ig, kétszáz évig Bebek-birtok volt, ekkor Andrassy Péter kapta meg. Ő rövid idő alatt reneszánsz erőddé építtette, majd 1676-ban reneszánsz palotává alakították át. A Rákóczi-szabadságharc időszakában, az 1706-os rozsnyói országgyűlés napjaiban a fejedelem a várban lakott, amit akkoriban kuruc őrség védett. A szabadságharc után a császár megsemmisítette a magyar várakat, ám Krasznahorkát akkora már várkastélynak nyilvánították, így épségben maradt.

Andrassyék négy évszázadon keresztül uralták a környéket, a várban az utolsó jelentős átalakítást az 1770-es években végezték, amikor a délkeleti bástyát kápolnává alakították át. A várban 1817-ben egy villámcsapás komoly károkat okozott. 1857 után családi múzeumként működtették, és időnként beengedtek látogatókat is. Így érkezett Andrassyékhoz 1883-ban Jókai Mór, aki a látogatás hatására írta meg A lőcsei fehér asszony című regényét. A vár 1944-ig volt a birtokukban, ekkor el kellett hagyniuk az országot, a várat pedig 1945-ben államosították. A várhoz közel áll az Andrassy-mauzóleum, ahol a kitagadott Andrassy Dénes és felesége, Franciska földi maradványait helyezték el. Az épület a szecessziós építészet kiváló darabja, amihez négy országból szállították a színes márványokat, a tervezők és építők pedig Münchenből érkeztek.

Krasznahorka megtekintése úgy teljes, ha az Andrassyak által épített betleri kastélyt is meglátogatjuk, de Rozsnyó középkort idéző főterén is érdemes sétáznunk.

ÖNKORMÁNYZATI GAZDASÁGI CIKLUSPROGRAM

Hidvégardó Községi Önkormányzat Képviselőtestülete a 2007-től 2010-ig terjedő időszakra vonatkozó gazdasági programját a helyi önkormányzatokról szóló többször módosított 1990. évi LXV. törvény 91. § (6) bekezdésére való tekintettel a következők szerint határozza meg: a település vonzóbbá tétele, népesség megtartó képességének erősítése és a településen élő lakosság ellátási színvonalának javítása érdekében.

HELYZETELEMZÉS

1. A település fekvése, megközelíthetősége:

Hidvégardó a Torna-dombság északi szélén települt egykori Torna megyei község, a Nagy-kő és a Nyerges

dombok nyugati lábánál, a Bódvához közel. Edelénytől 45 km-re található, közúton a 27-es számú főúton érhető el. Eredetileg egyutcás falu, melynek tengelyét a Feltelek felől húzódó árok jelöli ki, orsóforma – terekkel keretezett – központjában a katolikus templom áll.

Az országon, a megyén és az Edelényi kistérségen belüli elhelyezkedése perifériális, ami az egyébként is társadalmi és gazdasági szempontból elmaradott település hátrányait tovább növeli.

2. Hidvégardó község alapadatai:

a. Területe: 16,99 km²

b. Lakosság száma (2007. január 1): 701 fő

Ebből:

0-3 éves:	27 fő
4-6 éves:	20 fő
7-10 éves:	28 fő
11-14 éves:	43 fő
7-14 éves:	71 fő
15-18 éves:	38 fő
19-60 éves:	381 fő
60 év feletti	164 fő

c. A népesség foglalkoztatási aktivitás szerinti megoszlása (2007. január 1-én):

Korcsoport	Fő	Megoszlás %
Gyermek és fiatalok	156 fő	22,1 %
Munkaképes korú	381 fő	54,5 %
Időskorú	164 fő	23,4 %
Összesen:	701 fő	100,00 %

d. Lakások száma: 296 db

e. A település közmű ellátottsága és közszolgáltatások:

villanyáram, vezetékes víz, vezetékes gáz, települési szilárd hulladék és folyékony szennyvíz szállítása és gyűjtése, szelektív hulladékgyűjtés, kábeltelevíziós hálózat.

Szennyvízhálózat és tisztítómű beruházási tervének engedélyezése a végéhez közeledik, melyet pályázati támogatás esetén a helyi lakossággal és vállalkozásokkal, intézményekkel közösen kívánunk megvalósítani.

f. Kereskedelmi és vendéglátó egységek.

g. Közintézmények és különféle szolgáltató egységek: Háziorvosi ellátás, védőnői szolgálat, fogászati ellátás, fiók-gyógyszertár, mentőállomás, szociális konyha-étkezdé, körjegyzőség, napközi otthonos óvoda, általános iskola, könyvtár, posta, mobil posta, teleház, kézművesház.

h. Közlekedési lehetőségek:

A település Miskolc – Tornaádaska MÁV vonalon Tornaádaskaig vonattal, majd onnan Volán autóbusszal közelíthető meg, illetve csak autóbusszal egyszeri vagy többszöri átszállással.

i. A települést érintő főbb vállalkozások, munkalehetőségek:

- Spisák Györgyné sütőüzeme
- BA-FA PLUSZ KFT Balogi Gábor faüzeme
- Agro-Pátria Kft. mezőgazdasági vállalkozás
- Borsodi Tejszövetkezet

- Torna Szövetkezet
- Kereskedelmi és vendéglátó-ipari vállalkozások

3. A település jelenlegi állapotában meglévő erős és gyenge pontok, lehetőségek és veszélyek (SWOT) elemzés:

Erősségek:

Természeti szépség
Szennyezetlen környezet
Távolság a zajos, szennyezett területektől
Rekreációs pihenési lehetőségek
Vendégfogadó készség
A helyben lakók erős kötődése a faluhoz
A településszövetség segítése
Az Aggteleki Nemzeti Park hatása
Vadászati lehetőségek

Lehetőségek:

Idegenforgalmi fogadóképesség bővítése
Infrastruktúra fejlesztése: szennyvíz
Erdő- és mezőgazdálkodási munkahelyteremtés

Gyengeségek:

Rossz közlekedési feltételek
A lakosság elöregedése
Forráshiány
Kevés munkalehetőség
Alacsony szolgáltatási színvonal
Infrastrukturális hiányok (szennyvíz)
Információ hiány

Veszélyek:

Pályázati önerő hiánya
A lakosság elszegényedése
Fiatalok elvándorlása
Csökkenő népesség

FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

1. A koncepciót meghatározó stratégiai tényezők:

Az előző fejezetekben a helyzetelemzés és értékelés feltárta a település jelenlegi helyzetét, a leglényegesebb szükségleteket és a fontosabb problémákat. Ezen túl a helyzetértékelés eredményeként felszínre kerültek a gyenge és erős pontok, valamint a lehetőségek és az esetleges veszélyek, melyek alapvetően determinálhatják a további fejlesztési elképzeléseket.

A település fejlesztését meghatározó legfontosabb tényező a működési forráshiány kezelése, illetve a szűkös fejlesztési lehetőségek rangsorolása, a pályázati lehetőségek kihasználása.

2. Fejlesztési alapelvek:

Vannak olyan általánosítható alapelvek és értékek, melyek valamennyi település fejlődése szempontjából meghatározóak, mind a fejlesztési célok kitűzésekor, mind a konkrét fejlesztések tervezésekor és megvalósításakor. Ezek az elvek iránymutatóak lehetnek akkor is, amikor a rendelkezésre álló forrásokat kell elosztani a fejlesztési lehetőségek között.

Alapelvek lehetnek például a következők:

- a természeti környezet megőrzése,
- a meglévő település arculatának megőrzése, továbbfejlesztése,
- a természeti adottságokat figyelembe vevő fejlesztések kiemelten történő kezelése,
- az önkormányzat kötelező feladatellátásához kapcsolódó fejlesztések,
- meglévő intézménystruktúra megőrzése a kihasználtság javítása.

3. Fejlesztési célok, célkitűzések:

A települési önkormányzat konkrét fejlesztési célkitűzéseit, a megvalósításra tervezett feladatokat a gazdasági program záró táblázata tartalmazza.

4. A program megvalósításának ütemezése:

A program végrehajtásához szükséges forrásokat az éves költségvetés készítésekor kell megtervezni és biztosítani.

Az önkormányzat anyagi lehetőségeinek függvényében a fejlesztések alapját képező esetleges tanulmánytervet vagy műszaki terveket a polgármesternek időben elő kell készítenie, ezekről legkésőbb az évenkénti költségvetési koncepció tárgyalása során a képviselőtestületnek dönteni szükséges.

5. A program megvalósításának forrásai:

A gazdasági program megvalósításának forrásai lehetnek

- pályázati fejlesztési támogatások
 - központi, minisztériumi
 - Európai Unió
 - regionális
 - megyei
- kistérségi együttműködésből eredő támogatás
- lakossági hozzájárulás (közmuveljesztési hozzájárulás, stb.)
- fejlesztésre átvett pénzeszközök
- saját költségvetés fejlesztési forrásai.

6. A fejlesztésekhez szükséges saját források biztosítása:

A település évi mintegy 250.000 eFt. összegű költségvetésén belül fejlesztésre fordítható (éves költségvetési rendelet 1/f. melléklete)

- magánszemélyek kommunális adója (kb. évi)	3.500 eFt.
- elmaradt települések központi támogatása (kb. évi)	3.300 eFt.
- lakáshoz jutási támogatás (kb. évi)	1.300 eFt.
- önkormányzati vagyon hasznosítása (koncessziós bevétel) (kb. évi)	900 eFt.
Összesen:	9.000 eFt.

A fejlesztésekhez szükséges saját források növelése a településen rendkívül korlátozott. A magánszemélyek kommunális adója összegének további növelése számottevő forrásnövekedést nem jelentene, a lakosság jövedelmi viszonyai sem teszik lehetővé.

7. Adóztatási célkitűzések:

Az adóztatási tevékenység során továbbra is törekedni kell arra, hogy az iparüzési adó mértéke a megállapítható felső határtól kisebb mértékű legyen, de a Kormányzat által elvárt mértéket mindenképpen érje el.

A magánszemélyek kommunális adójára az előző pontban leírtak vonatkoznak.

8. Foglalkoztatás és munkanélküliség kezelése:

A helyi foglalkoztatás javítása a munkanélküliség csökkentése érdekében továbbra is meghatározó szerepe marad az önkormányzati közhasznú, közcélú és közmunka-programoknak.

Keresni kell e téren a kistérségi együttműködés kibővítését, a közmunkához szükséges saját erős források csökkentésének lehetőségeit.

A vállalkozások segítségével, pályázati forrásokra való figyelem-felhívással, esetleges anyagi támogatásokkal vagy kedvezmények nyújtásával el kell érni, hogy a helyi vállalkozások nagyobb szerepet kapjanak a helyi foglalkoztatásban. (Ne az önkormányzat legyen a legjelentősebb foglalkoztató vagy legalább az aránya csökkenjen.)

Hidvérgardó község fejlesztési célkitűzései, feladatai

Feladat, célkitűzés megnevezése
I. Folyamatban lévő beruházások befejezése:
1. Iskolabővítés és korszerűsítés (I. ütem)
2. Orvosi rendelő és lakás nagyfelújítása
3. Papp-kúria parképítés
4. Szolgálati lakás nagyfelújítása (Tornai u. 105.)
5. Cigány Közösségi Ház kialakítása
6. Kábel TV hálózat multimédiás fejlesztése képűssággal
II. Új beruházások, felújítások és beszerzések:
1. Iskolabusz beszerzése
2. Régi 4 tantermes iskolaszárny felújítása (II. ütem)
3. Polgármesteri Hivatal épületének akadálymentesítése
4. Óvodai játszóudvar továbbfejlesztése és az épület belső felújítása
5. Szennyvízhálózat és tisztítómű létesítése
6. Ifjúsági Közösségi Ház kialakítása
7. Iker szolgálati lakásra magastető építése és a lakások felújítása
8. Gedeon-kastély tetőszerkezetének és homlokzatának felújítása, valamint a szabadidőpark továbbfejlesztése
9. Hagyományok háza (tájház) kialakítása és berendezése
10. Ravatalozó és temetőkerítés felújítása
11. Faluközpont felújítás és parkosítás folytatása
12. Buszváró létesítése az óvodával szemben
13. Utcanév-, tájékoztató- és emléktáblák kihelyezése
14. Faluséta-és túraútvonalak kijelölése, majd turisztikai kiadvány és térkép készítése
15. Nagykő oldalán „Nagymagyarország” szimbólum és csúcsán kilátó létesítése
16. Szent-Teréz kápolna felújítása a Jókai Mór út végén
17. Patakmeder felújítás folytatása záportározó létesítésének előkészítésével
18. Belterületi út, járda és egyéb árokfelújítások szükség szerint
19. Határátkelő épületének, valamint az öszkomfortos üzemszarnok (volt varroda) hasznosítása

Bursa Hungarica

Hidvérgardó község Önkormányzata az Oktatási és Kulturális Minisztériummal együttműködve 2008. évre (az előző évekhez hasonlóan) meghirdeti a

BURSA HUNGARICA FELSŐOKTATÁSI ÖSZTÖNDÍJ PÁLYÁZATOT

**felsőoktatási hallgatók (A-típus)
felsőoktatási tanulmányokat kezdeni kívánók (B-típus)
fiatalok számára.**

Pályázhatnak az Önkormányzat területén állandó lakóhellyel rendelkező hátrányos szociális helyzetű diákok,

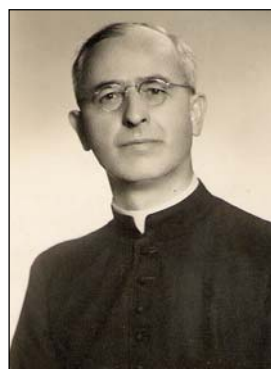
ahol a családban az egy főre eső jövedelme nem haladja meg a 40.000 Ft-ot.

A pályázó szociális rászorultsága igazolására pályázata kötelező mellékleteként a vele egy háztartásban élők jövedelmének igazolását kell csatolnia.

A pályázatot **2007. október 31-ig** lehet benyújtani a Polgármesteri Hivatalba, ahol pályázati űrlap és bővebb felvilágosítás kérhető.

Emlékezzünk régiekről

CSURILLA LAJOS római katolikus lelkipásztor (1907 – 1981)

1907. október 7 –én született Hidvérgardóban. Szülei Csurrilla József és Kalász Borbála voltak. Az elemi és középiskolai tanulmányok után az egri szemináriumban végezte el teológiai tanulmányait. 1933. június 18 –án szentelte pappá, Szmracsányi Lajos egri érsek. Első szentmiséjét szülőfalujában mutatta be, 1933. június 25 –én. Ezt követően 1933 –

ban Sajószentpéteren majd 1934 –től Hevesen lett segédlelkész. 1936 –tól hitoktatói feladatokat látott el Nyíregyházán. Lelkészként 1937 –től Mándokon, 1939 –től Egerszóláton, 1941 –től Tiszabón, 1948 –től pedig Kenézlőn látta el papi szolgálatát. Itt történt meg vele hogy az Úrnapi prédikáció miatt börtönbüntetésre ítélték. Ugyanis 1948 –tól az egyházi iskolák államosítása politikai napirendre került (1948. XXXIII. tc.). Prédikációjában felhívta a szülők figyelmét az egyházi iskolák fontosságára és buzdította őket arra, hogy tartsanak ki gyermekeik vallásos neveltetése mellett. Ezután hajnali 3³⁰ –kor megjelent a plébánián az Államvédelmi Hatóság és a házkutatást követően 18 magánjellegű levelével együtt, civil öltözékben Debrecenbe szállították. Kenézlői házvezetőnője, Szegedyné, június 16 –án írt részletes levelet az esetről, Czapik Gyula egri érseknek melyben segítségét kérte, hogy egy ügyvédet találjanak az atya számára. Czapik, június 18 –án kelt válaszlevelében, leírja, hogy teljesen tehetetlen az ügyben és a továbbiakban keressék megbízottját, Pintér László debreceni püspöki helynököt. Négy hónap raboskodás után október elején a debreceni Népbíróság – az iskolák államosítása elleni izgatás miatt - hat év börtönbüntetésre, tíz év közügyektől való eltiltásra és vagyona egytizedének elkobzására ítélte. 1952. július 11 –én szabadult Budapesten a börtönből. A Pestmegyei Rendőrkapitányság a Kenézlőről kitiltott papnak Gyöngyöst jelölte ki kényszerlakhelyül ahol Gyöngyös – Felsőváros segédlelkésze lett. A várost csak rendőrségi engedéllyel hagyhatta el. 1952. őszén még nem kapott elhagyási engedélyt. 1953. április 22 –én kelt a egri Egyházmegyei Hatósághoz címzett levelében kérte, hogy járjanak közben azért, hogy meglátogathassa szülőfalujában családtagjait és szülei sírját. Ebben az évben lett Kótajon plébános. A Brezanóczy Pál érseki helynök által, április 27 –én kelt válaszlevelében felhívja figyelmét arra, hogy az illetékes rendőrhatalomhoz nyújtsa be kérelmét. Ezt az

engedjét csak később, szeptember 23 –án kérte meg – az otthoni őszi munkák miatt – a gyöngyösi rendőrkapitányságtól. 1959 –től Tarnasádkon lett plébános. 1966 –tól helyettes esperes és plébános lett Borsodszirákon. Nyugdíjba vonulása után a székesfehérvári papi öregotthonba költözött. Itt halt meg 1981. november 16 –án. Utolsó plébánosi helyén, Borsodszirákon temették el és ott nyugszik.

Irodalom:

Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vöröscsillag árnyékában. 1-3.köt., Abaliget, 1. 1992., 2. 1994., 3. 1996., 3. kötet, 49 – 53.o.

Az Egri Főegyházmegye Névtára 1975. Eger, 1975., 89.o.

Fotó: Tomesz Jánosné (Papp Ilona) szívességéből

Béres Gyula

Betekintés a képviselőtestület munkájába

Hidvégardó Községi Önkormányzat Képviselőtestülete a Krónika előző száma óta eltelt időszakban két alkalommal ülésezett az alábbiak szerint:

2007. június 25. napján megtartott nyilvános ülés

A Képviselőtestület elsőként az OTP Bank Rt-vel fennálló hitelszerződés módosítására vonatkozó javaslatot fogadta el, majd a helyi hulladékgazdálkodási terv végrehajtásáról szóló jelentést hagyta jóvá.

A harmadik napirend keretében Hidvégardó település 2007-2010. közötti évekre vonatkozó gazdasági programját tárgyalta a testület, a program teljes terjedelmében olvasható a Krónikában.

Matusz Tamás polgármester elmondta, hogy a tervben foglalt feladatok, célkitűzések bővíthetnek, de a tervezett szennyvízberuházás esetén nagy valószínűséggel nem sok más fejlesztési lehetősége lesz az önkormányzatnak.

Végezetül a testület a polgármester Edelényi Kistérségi Többcélú Társulásában végzett munkájáról készült beszámolót tárgyalta és fogadta el.

Az ülés befejező részében az aktuális kérdésekről: elnyert pályázatokról, német településsel való testvérkapcsolat kialakításának lehetőségéről, mozgókönyvtári szolgáltatáshoz történő csatlakozásról kaptak tájékoztatást a képviselők.

2007. augusztus 13. napján megtartott nyilvános ülés

Az első napirend a Szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló helyi rendelet módosítása volt, melyhez kiegészítésében Scsavnyiczki István körjegyző elmondta, hogy jogszabály-módosítás a személyes gondoskodás körébe tartozó ellátások intézményi térítési díját és az ellátások rászorultsági szabályozását a helyi szabályozás körébe utalta. A tervezett rendelet - módosítás ennek tesz eleget.

Ezt követően a testület a 2007. évi pénzügyi terv módosítására vonatkozó előterjesztést továbbá a 2007. I. félévi költségvetési gazdálkodásról szóló beszámolót tár-

gyalta összevonva. Matusz Tamás polgármester részletesen ismertette az augusztus elejéig megvalósított főbb feladatokat, szövegezte az egyes beruházások forrásainak le-
hívásáról, a kiadásai teljesítéséről. Felhívta a figyelmet a bevételek és kiadások egyensúlyának fontosságára és folyamatos figyelemmel kísérésére.

Negyedik napirend keretében a Bursa Hungarica felsőoktatási ösztöndíj pályázathoz való csatlakozásról döntöttek a képviselők. A pályázati kiírásról részletesen olvashatnak a Krónikában.

A továbbiakban a képviselőtestület az iskolaműködtetés helyzetét tárgyalta, ugyanis a társuláshoz való csatlakozás meghiúsult, így továbbra is fenn kell tartani az önálló iskolát, de a gyermeklétszámhoz igazodó struktúrában.

Az aktuális kérdések között szó volt még az ivóvízellátási problémákról, megoldási lehetőségekről, háziiorvosi állás meghirdetéséről, a fogászati ellátás gondjairól.

Az érdeklődők számára a Képviselőtestület üléséről készült jegyzőkönyv a Polgármesteri Hivatalban munkaidőben megtekinthető.

Az időskor

Élelmezési szempontból

A népesség idősödése világszerte tartós folyamatnak bizonyult. A Föld lakóit tekintve a 60 évesnél idősebbek aránya 1950-ben még csak nyolc százalék volt, ám 2000-re elérte a 10 százalékot. Az ENSZ előrejelzése szerint századunk derekára az emberiség több mint egyötöde, Európa lakóinak 36-37 százaléka 60 évesnél idősebbekből áll majd. Az idősek korcsoportja is mind korosabbá válik, hiszen a 60 év felettek közül minden tizedik időskorú elmúlt nyolcvan esztendő, 2050-re pedig körülből feltehetőleg minden negyedik éri el a nyolcadik „ikszet”. A születéskor várható élettartam néhány évtized leforgása alatt jelentősen meghosszabbodott. Az idősek számának növekedésével új problémák és új kihívások jelennek meg az egészségügyben, amelyre természetesen az élelmezés területén dolgozó szakembereknek is komoly figyelmet kell fordítaniuk.

Megváltozott anyagcsere és beviteli szükséglet időskorban

Az időskorban bekövetkező, a szervezetet érintő leggyakoribb változások a teljesség igénye nélkül a következők: a hallás romlása, az ízérzés romlása, a fogak számának csökkenése, inzulinrezisztencia kialakulása, testsúlycsökkenés, a szervezet zsírtartalmának növekedése, az izomerő csökkenése, az alvásigény csökkenése.

Az energiaszükséglet változása:

Az életkor előrehaladtával a szervezet energiaigénye jellemzően csökken. 30 és 80 éves kor között a teljes energiaigény mintegy harmadával csökken, melynek döntő oka a fizikai aktivitás csökkenése. A fizikai aktivitás csökkenésének hátterében leggyakrabban csont- és ízületi betegségek, koszorúér-elégtelenség, idült szenvedélybetegségek állnak. Az aktív életforma megőrzése az étvágyra, anyagcserére is jótékony hatással van, ugyanakkor az előbb felsorolt betegségek megelőzése szempontjából is hasznos.

A fehérjeszükséglet változása:

Az idősödő szervezet napi fehérjebevitel-szüksége nő. Az újabb ajánlások szerint a napi szükséges fehérjebe-

vitel idős férfiak és nők esetében egyaránt kb. 1,0-1,25 g/ttkg/nap. Fontos figyelemmel lenni arra is, hogy heveny és idült gyulladások során fokozódik a szervezet fehérjeszükséglete. Az alacsony proteinszint egyértelműen szerepet játszik az időseknél gyakran tapasztalható elhúzódó sebgyógyulásban, felfekvések kialakulásában.

A zsírszükséglet változása:

A hetedik évtizedig az izomtömeg mennyisége fokozatosan csökken, ezzel párhuzamosan a testzsírtömeg nő. A hetedik évtizedtől a test zsírtömegmennyisége is fogyni kezd. A diétás rendszabályok jelentősége nem vitatott, az ajánlások ebben a korban a következők: a linolsavbevitel a teljes energiabevitel legalább 1%-a, a linolénsav-bevitel pedig 0,2%-a legyen..

A folyadékbevitel változása:

Az idős betegek folyadékháztartásának egyensúlyban tartása kiemelt fontosságú. Az átlagos napi folyadék-szükséglet 30 ml/ttkg egységben határozható meg. Az életkor előrehaladtával közismerten csökken a szomjúságérzet, ezért az időskorúak szinte mindig valamelyest dehidratált állapotban vannak. Elégtelen folyadékbevitel mellett kiszáradás alakul ki, ami könnyen zavartsághoz vagy még súlyosabb állapothoz vezethet. Az infekciók, lázas állapotok, magas külső hőmérséklet esetben jelentősen fokozódik a folyadékigény és az alapanyagcsere, így ilyenkor kiemelten figyelni kell a folyadékdeficit rendezésére.

A vitamin- és nyomelemszükséglet változása:

A vitaminokban, nyomelemekben gazdag zöldségek és gyümölcsök fogyasztásával arányosan csökken nemcsak az alultápláltság, hanem az időskori érkárosodás és más betegségek előfordulási gyakorisága is.

A C-vitamin-tartalom részletezését azért tartom fontosnak, mert úgy gondolom, hogy sokan tévesen ítélik meg egyes zöldségfélék és gyümölcsök ezen vitamintartalmát, ezért szeretném, ha tiszta vizet öntenénk a pohárba és világossá válna, hogy egyes zöldségfélék értéke-sebbség, mint gondolnánk.

Zöldségfélék, melyek C-vitamint tartalmaznak: petrezselyemlevél, zöldpaprika, friss torma, friss brokkoli, padlizsán, friss karalábé, téli fejes káposzta, kelkáposzta, paradicsom.

C-vitamint tartalmazó gyümölcsök: csipkebogyó, feketeibizli, kivi, narancs, citrom, eper, sárgadinnye, málna, banán, meggy, őszibarack, alma, szőlő.

Összefoglalva elmondható, hogy komoly, nem elhanyagolható feladat az idős emberek táplálása, élelmezése. Nagy odafigyelést jelent ez mind az élelmezésvezetők, mind a dietetikusok számára, amit csak együttes erővel, összefogással tudnak megvalósítani, mert tudva levő, hogy időskorban már számos betegséggel is számolnunk kell, amely valamilyen összetett diétás étrendet feltételez.

Scsavnyiczkiné Nagy Ildikó élelmezésvezető

Vissza kell állítani a szakmunka becsületét

Előnyben a hátrányos helyzetűek

Elindul az oktatás fejlesztése. Ez a legfontosabb hosszú távú lépés. Az ország jövője azon fordul meg, hogy lesz-e jól képzett munkaerő.

- Ön szerint mi a garancia arra, hogy a kistélepüléseink iskoláiban tanulók a korszerű intézményekbe járókkal valóban azonos eséllyel vehetik fel a versenyt, hiszen a cél : európai tudás.

- Régió statisztikailag az ország és az unió egyik legelmaradottabb térsége. Éppen ezért kiemelten szeretnénk figyelni arra, hogy a hátrányos helyzetű kistérségek az oktatás és egyéb területen is kiemelt támogatást kapjanak. A most megjelenő közoktatási pályázatokban azok az óvoda- és iskola felújítások kapnak jelentős többletszámot, pluszpontot, melyek hátrányos helyzetű térségből jönnek. A pályázatok kétfordulósak.

Először csak egy nagyon egyszerű kérvényt, koncepciót kell beadni, amiben elmagyarázzák, hogy miért van igazán szükség a támogatásra.

Ha indokolt, akkor a második fordulóban már segítünk kidolgozni egy jó pályázatot.

- Mindennapi tapasztalat hazánkban, hogy a munkaképes körű lakosság 42 százaléka nem dolgozik – ez sajnos Európában egy kimagasló szám. Cél: a munkaerőpiaci keresletre rugalmasan reagálni képes, a gazdaság igényeihez igazodó szakképző intézményrendszer megújítása, továbbfejlesztése. Folytatjuk a térségi integrált szakképző központok fejlesztését. Ez arról szól, hogy munkára alkalmas használható tudást adjunk a fiatalok kezébe.

- Állítsuk vissza a szakmunka becsületét. A felnőttképzést is mellé kell tenni.

Egy másik az átképzési program: akik a kényszerű és szükséges átszervezések miatt most munkanélkülivé válnak, állami pénzen olyan átképzést biztosítunk, ahol a magángazdaságban használható tudást szereznek, és így el tudnak helyezkedni.

Gyep telepítése és gondozása ősszel

Gyepet magvetéssel vagy gypepszőnyeg terítésével lehet telepíteni. A gypepszőnyeg mellett szól, hogy a terítés után gyakorlatilag azonnal kész gyep látványát nyújtja. Egyetlen hátránya az ára.

A kertész számára aránylag egyszerűbb munka a fűvetés. Először ki kell választani a megfelelő fűmagot. Két ismert fűmagkeverék létezik: a sport- és a golf-. A sportfűmag állítólag jobban bírja a tartós igénybevételt, a golf-fűmag viszont szebb gyepet eredményez. Egy átlagos kertbe a golf- ajánlható, azzal, hogy az esetleges kopásokat rendszeresen pótolni kell.

A legkedvezőbb, ha a fűmag porhanyós, 5-8 százalékos nitrogént, 10-15 százalékos foszfort, 20-25 százalékos káliumot tartalmazó műtrágyával megszórta, gyommentes talajba kerül. Közvetlenül a vetés előtt a talajt teljesen el kell simítani. Erre léteznek speciális szerszámok, de elég egy kétágú falétra kötelet kötni és ezt ügyesen keresztülhúzni a leendő gyep területén. Ezt követően kell a fűmag ágyát elkészíteni. Ehhez a célszerszám helyett alkalmas eszköz egy másfél, kétméteres, keskeny lécs, amelybe ötcentiméteres szöveget kell verni úgy, hogy ebből legalább két centi kilógjon – mint a gereblye fogai. A szerkezetet stabilan egy partvisnyélre erősítjük, majd egymásra keresztirányban kell a vetésre váró földön húzni. A kialakult négyzethálóra kell vetni a fűmagot. Ennek befejeztével a szöges keresztfa fordított, sima oldalával kell elegyengetni a talajt. Nem kell hozzá sok ügyesség, de az egyszerű boronálás hatására a négyzetháló egymástól öt centiméterre lévő találkozási pont-

jain a kellő mélységben találnak fészket a néhány darabból álló fűmagcsomók. Ezzel a módszerrel a 100 négyzetméterre ajánlott, háromkilós fűmagadag jócskán csökkenhető. A vetés után hengerezni kellene, hogy a levegőt kiszorítsák a laza talajból. Ha nincs henger, akkor egy kiselejtezésre váró cipő talpára lehet 67-70 centi hosszú és arasznyi szélességű deszkát erősíteni, s ezzel topogni a vetésen.

Ha az őszi gyeptelepítőnek szerencséje van, és a locsoláskor jól választotta meg a vízadagot, a kemény fagyok beálltaig a zsenge fű bokrosodni kezd, így teljes nyugalommal várhatja a tavaszt – a fű megered.

Ősszel lehet és kell a nyári fűkopásokat, egy-egy grillparti okozta pusztulás nyomait eltüntetni. A felülvetés előtt a folt földjét elég gereblyével barázdálni. A vetés befejeztével következik a simítás és a taposás. Arra ügyelni kell, hogy a magos talaj ne ragadjon a cipő talpára. Ha nagyobb foltot kell pótolni vagy olyan részt, amelyet már meghódított a gaz, célszerű totális gyomirtást végrehajtani. Az egészséges, frissen nyírt és a fogas szellőztetővel a nyári fűnyesedéktől megtisztított gyepre érdemes 300 négyzetméterenként egy kiló fűmagot kiszórni. Az eső a magot bemossa, s ahol szükséges, sűríti az állományt. Különösen azokon a gyepeken fontos ez a pótlás, amelyekeken megjelentek a muharok, a télen kifagyó gyomfűvek. A cserjék, fák árnyékos szélei alá érdemes árnyéktűrő fűkeveréket vetni. Ez nem olcsó mulatság, mert áruk a kommersz magokénak többszöröse.

Anyakönyvi hírek

Születés: Kuru Évának és Kovács Lászlónak **Barbara** nevű gyermeke született

Házasságkötés: nem volt

Elhalálozás: Oláh Ernőné, Ragyina Imréné, Béres Imre, Csemer Balázné, Berki József (Hunyadi út 4.), Kiss József, Kovács Károly, Vitkovszki László.

Nyugovóra tér a természet

A növényekről nehéz eldönteni, hogy alszanak-e vagy ébren vannak. Ősszel azonban a szemünk láttára öltöznek hálóruhába. Mivel elköltözni nem tudnak, a felhalmozott tápanyagból élve lassú, álomszerű állapotban vészeli át a zord telet.

Alszanak-e a növények?

Mondhatjuk azt, hogy igen, és azt is, hogy nem. Alsznak, mert nem süt annyit a Nap, kevesebb fényhez jutnak, és ezért nem tudnak elég tápanyagot termelni. Viszont nem alszanak, mert növekednek, és nem lassul le jelentősen az anyagcseréjük. Az állatokhoz hasonlóan a növények is egész életükben lélegeznek. Ahogy a téli álmat alvó medve, úgy a lomb nélküli fa is lélegzik.

Az álom hossza

A növényvilág az időjárás mostoha feltételeihez is alkalmazkodott. Vannak fajok, amelyek csak egy-két hónapra hullatják le a leveleiket, és vannak olyanok is, amelyeknek egy-két esős hetet kell kihasználni ahhoz, hogy fejlődjenek. Akár több száraz évet is átalszanak, míg a talaj újra átmedvesedik és felébreszti őket.

Téli álmatlanság

Természetesen vannak álmatlan növények is. Gondoljunk csak az örökzöldekre! Nekik nem kell álomba menekülniük a hideg elől. A tűlevelek télen is zöldek. A

fagytól magas savtartalmuk és a tűleveleket borító viaszos réteg védi meg őket. Hogy az ágak le ne törjenek a hó súlya alatt, a fenyőfák csúcsos toronyformát öltenek, így a hó könnyebben lecsúszik róluk. Télen életvitelük azonban lelassul: nem növekednek, nem virágoznak, nem hoznak termést.

Nem alszanak a vízinövények sem, hiszen a nagy mennyiségű víz azonos hőmérsékleten tartja a növényeket. A tengeri moszatok számára így az év valamennyi napja egyforma.

Természetet kedvelők szeptemberben még erdei, kerti sétáik során begyűjthetik a különböző díszítésre alkalmas terméseket, tobozokat, bogyókat. Ezeket a későbbiekben fel tudják dekorációként használni.

Házalókkal vigyázzunk

Az egyedül élő idős emberek a házalókkal legyenek kelően bizalmatlanok. Hogy miért??? Lássuk a negatív példákat:

Két „jól szituált” fiatal ember kopogott be egy nénihez, azzal az ismert ürüggyel, illetve mesével, hogy fiának évek óta tartoznak 10 000 forinttal, s szeretnék ezt azon nyomban megadni. Egyikük egy 20 000 forintos bankjegyet vett elő, kérdezve az idős hölgyet, hogy vissza tud-e adni belőle?

A két férfi ekkor valószínűleg nagy reményekkel várta a jól ismert reakciót, miszerint szekrénykéje mélyéből előveszi majd a néni befőttes üvegét, vagy a párna alól kerül elő a megkívánt bankjegyeköteg. A történet nem így folytatódott, a néni rutinosan otthonka ruhája zsebébe nyúlva egy mozdulattal nyújtotta át a nála lévő 10 000 forintos bankjegyet, melyet a megdöbben „trükkösök” átvettek és távoztak. A néni a fiának elmesélte, aki értesítette a rendőrkapitányságot.

Intelmek...

A rendőrség kéri az egyedül élő időseket, hogy az idegen, házaló személyekkel legyenek kelően bizalmatlanok, ne engedjenek be idegeneket lakásukba, értékeikre ügyeljenek, gyanús személyek megjelenése esetén azonnal értesítsék a rendőrséget, igyekezzenek megfigyelni a gyanús személyeket, járműveket, rendszámokat az esetleges bűncselekmények felderítése érdekében.

A közelmúlt programjairól

VIII. Ardói falunap

2007. június 2-án (szombaton) került megrendezésre a VIII. Ardói Falunap. A délelőtti esős időt délutánra gyönyörű napsütés váltotta fel. Ennek is köszönhetően sok érdeklődő érkezett a településről, a környező falvakból és a szomszédos Szlovákiából is. A változatos programok között mindenki kedvére válogathatott. A gyerekeket egész nap folyamán ugráló-vár és csúszdázási lehetőség várta.

14.00 órától került sor a Gedeon-kúriában Lukács János köszobrász- és Palencsár Magdolna fafaragó művészek (Szepsi) időszaki kiállításának megnyitójára. Ezt követően az Arany János Általános Iskola új informatikai- és nyelvi szaktantermét tekinthették meg az érdeklődők.

15.00 órától a Gedeon-kúria szabadtéri színpadán a kulturális bemutató vette kezdetét, ahol felléptek: a helyi óvodások és iskolások, a bódvaszilasi iskolások, egy áji „pletykálós asszony”, Cserepszín énekkórus Makrancról, Körös Kürtkvartett Békéscsabáról. A Falunap sztárven-

dége: Matyi és a Hegedűs együttes volt. A rendezvény zártkörű bállal ért véget.

VII. Gömör-Tornai Fesztivál – Hidvégardói Fesztiválnap

A Gömör-Tornai Fesztivál keretén belül 2007. július 24-én, kedden lett megtartva a Hidvégardói Fesztiválnap. A 11 napos rendezvény 14 települést, 14 helyszínt érintett Magyarország és Szlovákia területén. Számos program közül válogathattak az érdeklődők. Akadt ezek között kézműves foglalkozás, színi előadás, zenei koncert éppúgy mint barlang látogatás, faluséta

Településünkön a nap eseményei a következőképpen alakultak: reggel 10.00 órától a látogatók kézműves foglalkozáson vehettek részt, ahol készíthettek gyöngyészereket, csuhétárgyakat, valamint filcből és papírból ajándéktárgyakat. Közben környezetvédelmi tájékoztatót is tartottak az özönnövények terjedéséről. Az idelátogatók a népi szövés mesterséggel is megismerkedhettek Csurilla Istvánné (Kató néni) paraszti portáján. Aki jobban is szerette volna megismerni településünket az falusétán vehetett részt. A Gedeon-kúria nagytermében a térség helytörténeti és kézműves kiállításának megnyitójára került sor.

Este a helyi óvodások műsora előzte meg a szlovák HAVIAR népzenei együttes előadását és a táncházat. Közben egész nap sétakocsikázás hintón várta az érdeklődőket. A nap zárásaként táborfűz mellett nótáztak, énekeltek a határ innen és túloldaláról érkezett vendégek. A kissé szeles idő ellenére is mindenki jól érezte magát.

Kenyérsütés Szent István-király ünnepére

Az államalapítás évfordulójának tiszteletére rendezett, már hagyománynak számító „újkenyér” és kenyérlángos sütésre az idén is Burinda János bácsi udvarán került sor augusztus 18-án. A délelőtti folyamán a pékek elké-

szítették az „újkenyeret” a szabadnyílású kemencében. Délután a frissen sült kenyérlángost és az „újkenyeret” kóstolhatták meg az érdeklődők. Ennek az idén is nagy sikere volt. A munkában Laczkó Béla és Derján József pékek vállaltak szerepet, valamint helyi asszonyok segítettek őket. Köszönjük nekik!

Gál Sándor Szület

Szőlő, szőlő, fekete,
mézédesre érett.
Szaladj, kövér puttonyos,
vidd a szerencsédet!

Két üres kád a kocsin,
kocsi előtt két ló,
pince elé totyogott
három üres hordó.

Kilenc rigó énekel,
száz seregély táncol,
fut a kövér puttonyos,
ma fürgébb, mint máskor.

Háromnapos vigalom,
minden hordó megtelt,
talán sosem láttam még
ilyen vig szeptembert.

Régi idők szokásai, hagyományai

Kukoricafosztás

Régebben októberben kezdődött a törési időszak. A család ökrös vagy lovas szekérral kiment a határba és csuhéval törték be a szekérbe a kukoricát. Kamrába, zárt helységbe öntötték le és az esti mise után kezdődött a fosztás. A kukoricát a csuhétól megszabadították, a szebb csöveken hagytak pár szál csuhét és koszorúba fonták. Koszorúban tárolták, szárították a ház padlásán (kakasülön). A fosztásra a rokoni, baráti körből is jöttek lányok, fiúk, akik jó hangulatot teremtettek.

A háziasszony gyenge kukoricát főzött vagy mákos kukoricát készített, gyümölcsöt tált: szőlőt, aszalt szilvát és ezzel kínálta a fosztókat. Ha egy leány törés közben megtalálta az első piros szőrű kukoricát még azon az

éven vagy a következőben férjhez ment – tartotta a hagyomány. Aki pedig elsőként piros szemű kukoricát talált azt mondták neki: „Te már mehetsz aludni!”

Fosztás közben az idősek meséltek: a férfiak a katonáéveikről, a nők a fonásról, szövésről. A fiatalok nótáztak, vigadtak. Szokás volt, hogy viccből az üszökkal kifestették egymást (kormoskodtak).

A fosztás gyakran éjfélig is elhúzódott.

Ablakdíszítés

Szeptember nyolcadika, Kisasszony a Szűz Mária születésének napja (Kisboldogasszony szeptember 08.), a római katolikus vallásúak számára ünnepnap. Ennek előestéjén falunkban él még az ablakdíszítés hagyománya. A megtisztított ablakba gyertyát, szentek szobrait, képeit helyezik ki és virággal díszítik. Ezzel köszöntik Jézus anyját születése alkalmából. Este a gyertya meggyújtására templomba menetel előtt kerül sor.

Régen szokásban volt, hogy a katolikusok a búza szentelési szertartást a falu határában állított négy határkereszt mellett tartották, ahová a templomból körmenetben vonultak. Kisboldogasszony ünnepének előestéjén a hívek szintén a templomból indulva a plébános vezetésével keresik fel az 1914-ben Mária születésének tiszteletére emelt kápolnát. A régi szokásnak megfelelően énekelve, imádkozva köszöntik a Szűzanyát. A gyerekek, fiatalok a sötétedés beálltával csapatokba verődve sétálgatnak, csodálják az ablakokat, ezzel is továbbörökítve ezt a régi hagyományt.

Töklámpás

A gyerekek körében még ma is él a töklámpás készítés hagyománya. Ehhez szükség van egy tökre és egy jó éles késre, valamint egy gyertyára vagy mécsestre.

Az elkészítés menete:

Mivel a tök külső héja kemény lehet, így a balesetek elkerülése végett óvatosan bánjunk a késsel!!!

1. Egy éles késsel fedőt vágunk ki a tök felső részéből. Vágás közben a kést kissé ferdén tartjuk, így belül széles, sima peremet kapunk.
2. Kanállal vájjuk ki a tök belsejét!
3. Majd ezután készíjtjük el a szemét, orrát, száját. Célszerű előre bekarcolni a körvonalakat és ezután kivágni.
4. Végül behelyezzük a tök belsejébe a mécsest vagy gyertyát és visszahelyezzük rá a fedőt.

Amikor a töklámpás elkészült jól látható helyre helyezük és sötétedéskor meggyújtjuk a gyertyát. A gyerekek együtt örvendeznek a látványnak.

Recept a régmúltból

Zsámiska

Szép egészséges szemű morzsált kukoricát ledarálunk, szűrőkanál segítségével a nagyobb darabokat külön vesszük (ezt később sem használjuk fel). Majd sűrű szövésű szitával átszítáljuk, így a kukoricalisztet elválasztjuk a darált kukoricától. A főzni kívánt mennyiségű kukoricadarát megmossuk, majd kb. 2 – 2,5-szeres mennyiségű hidegvízben feltesszük főni, amit ízlés sze-

A Sportegyesület életéből

A közelmúlt krónikájához tartozik, hogy a labdarúgó csapat az elmúlt szezonban a megyei III. osztályban az edelőny csoportban játszott. Felnőtt csapatunk helyezését nagyban

rint szólnak. Fakanállal időnként megkavarva addig főzzük míg sűrűsödni kezd. Ezután a kukoricalisztet teszünk bele, ezzel tovább sűrítjük. Ekkor már csak összefőzzük, „felpuffantjuk”.

Ízlés szerint nagyon sokféleképpen fogyasztható:

- Melegen pirított vajjal, túróval, szilvalekvárral, cukorral
- Hidegen tejjel

A készíthetünk belőle málét: a zsámiskát kevés zsírral vagy vajjal, készhegynyi szódabikarbónával átdolgozzuk. Kanállal „kiszaggatjuk” és forró olajban kisütjük. Vagy zsírozott tepsibe simítjuk és sütőben megsütjük.

Gyermekszemmel...

Folytatjuk rovatunkat melyben iskolás gyerekek által készített írásokat közlünk.

Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Az 5.osztály utáni nyáron elolvastam az Egri csillagok című regényt. Nagyon tetszett Gárdonyi Gézának ez a műve. Izgalmas, de egyben komoly stílusú regény. Remekül szemlélteti a magyar-török viszálykodást, háborút. A mű főszereplője Bornemissza Gergely, aki egy parasztfiúból hős vitézzé vált. Az ő szerelme Cecey Éva, akivel szerelmük sok próbát kiáll, és végül boldogok lesznek. Nagyon kalandos történet, olyannak tűnik számomra, mintha én is átéltem volna. Alig bírtam letenni a könyvet. A történet egyébként Eger váránál játszódik, de több helyszínt is feltüntet. Sok-sok szereplő előfordul benne, nem is beszélve a rengeteg névről. Dobó István, Bornemissza Gergely, Mekcsey és a többi hős küzdelme példaértékű. A nagy túlerővel szemben is képesek voltak megvédeni a várat.

Ehhez a könyvhöz az egyik legkedvesebb nyári élményem kötődik.

Kondás Krisztina 6. osztályos tanuló

Kányádi Sándor: Még süt a nap

Még süt a nap, még sütöget,
csak reggelente van hideg,
csak estelente keldegel
újra és újra föl a szél.

Csak az éjszakák, csak azok
hűvösek, mint a csillagok.
Napközben meleg van, meleg.
Sütkéreznek a verebek.

Duruzsolnak a darazsak.
Napfényben fürdik a patak.
Gúnárok, gácsérok, tojók
élvezik még az úsztatót.

De a reggeli hideget
feledni többé nem lehet,
sem az esték, sem a sötét
éjszakák csillag-hűvösét;
tudják mindezt a levelek,
s a fának búcsút intenek.

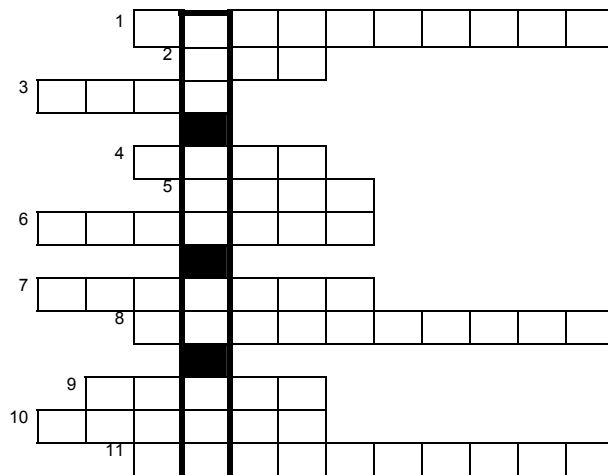
befolyásolta, hogy az utolsó mérkőzéseken kevesebb játékosal tervezhettünk. **Ifjúsági csapatunk viszont magabiztosan megnyerte a bajnokságot.** Ez elsősorban a játékosoknak köszönhető, de kellett hozzá egy olyan fiatal edző-játékos, aki ennyire a

szívén viseli az egész hidvégardói labdarúgás és a fiatalok sorsát. Nem titok, hogy **ifj. Boros Lászlóról** van szó. Nyugodt szívvel ki merem jelenteni, hogyha nem ő, akkor a csapat a 2007-2008-as bajnokságban nem indult volna el!!! Sajnos a Megyei Labdarúgó Szövetség nem gondolt bele abba, hogy az idei kiírást hogyan készítse el. Olyan anyagi kiadásokat eredményező bajnokságot írt ki, amit nem biztos, hogy a csapatok egy része – köztük a Hidvégardói Községi Sportegyesület is – teljesíteni tud a teljes szezonban. A bajnokságban 28 bajnoki mérkőzést kell játszani az őszi és a tavaszi szezonban. Ez azt jelenti, hogy a hazai mérkőzések játékvezetői díjai minimum 300.000 Ft, az utazási költségek összesen 1.050 km!kb: 400.000 Ft!!! Ezekhez kell még hozzászámolni a nevezési díjat, a sportorvos díját, játékenedélyeket, sportcipők térítését, melyek összege meghaladja a 200.000Ft-ot. Azt hiszem nem nehéz kiszámolni, hogy az Önkormányzat által nyújtott jelenlegi 400.000 Ft mire elegendő. Nyilvánvaló, hogy további szponzorok felkutatásán is gondolkodnunk kell mert ellenkező esetben a dinamikus fejlődő és egyre jobb úton járó egyesület **a megszűnés szélére kerülhet!**

Itt szeretném megköszönni az Önkormányzat és a támogató vállalkozók anyagi és egyéb jellegű támogatását, melyek segítik az egyesület fennmaradását. Kérem nagylelkű támogatásukat a továbbiakban is. Ebben a szűkös anyagi helyzetben megkérem mindazon sportbarátokat, akik eddig elzárkóztak a csapat támogatásától, hogy lehetőségeikhez mérten segítsék egyesületünket. Most nagy szükségünk lenne sípcsont- és lábszárvédőkre. A legkisebb felajánlást is örömmel fogadjuk. Boros László Sportegyesület elnöke

Keresztrejtvény gyerekeknek

A megfejtés egy vers címe

- 1., A bor és mámor görög istene
- 2., Ebben az évszakban lámpást csinálunk belőle
- 3., Az évszakban leszedett gyümölcs sajtolt leve
- 4., Fák lehullott levele, régi népcsoport neve
- 5., Tokaj hegyalja világszinten elismert bora
- 6., Az egri borvidék híres fehérbora
- 7., Az egri borvidék híres vörösbor
- 8., A hidvégardói szüretet ezen hónap utolsó hétvégéjén rendezik
- 9., Bor készítéséhez használt gyümölcs
- 10., Gyümölcsöt sajtol
- 11., Tokaj hegyalja híres száraz fehérbora

A megfejtést 2007. október 5-én pénteken 12⁰⁰ óráig lehet leadni a Polgármesteri Hivatalban e célra elhelyezett urnában.

AZ EDELÉNYI KÖRZETI LABDARÚGÓ SZÖVETSÉG ŐSZI SZEZONJÁNAK EREDMÉNYE 2007. ÉVBEN

	Dátum	nap	Mérkőzés	Hejszín	FELNŐTT		IFI		
					Eredmény	Pont	Eredmény	Pont	
1.	08.15.	17 ⁰⁰ ó.	szom-	Rudabánya-Hidvégardó	Idegen	3-1	0	4-1	0
2.	08.25.	17 ⁰⁰ ó.	szom-	Hidvégardó-Sajókaza	Itthon	1-1	1	1-0	3
3.	09.01.	16 ⁰⁰ ó.	szom-	Kurtyán-Hidvégardó	Idegen	3-2	0	0-0	1
4.	09.08.	16 ⁰⁰ ó.	szom-	Hidvégardó-Szendrő	Itthon	2-2	1	0-0	1
5.	09.15.	16 ⁰⁰ ó.	szom-	Felsőkelecsény-	Idegen	1-10	3	3-0	0
6.	09.22.	16 ⁰⁰ ó.	szom-	Hidvégardó-Nagybarca	Itthon	7 -1	3	4-1	3
7.	09.29.	16 ⁰⁰ ó.	szom-	Felsőnyárad-Hidvégardó	Idegen				
8.	10.06.	15 ⁰⁰ ó.	szom-	Hidvégardó-Perkupa	Itthon				
9.	10.14.	15 ⁰⁰ ó.	vasár-	Bánhorváti-Hidvégaró	Idegen				
10.	10.20.	14 ⁰⁰ ó.	szom-	Hidvégardó-	Itthon				
11.	11.04.	13 ⁰⁰ ó.	vasár-	Tardona-Hidvégardó	Idegen				
12.	11.10.	13 ⁰⁰ ó.	szom-	Hidvégardó-Nekézseny	Itthon				
13.	11.17.	13 ⁰⁰ ó.	szom-	Meszes-Hidvégardó	Idegen				
14.	11.24.	13 ⁰⁰ ó.	szom-	Hidvégardó-Alsószuha	Itthon				

Hidvégardói Krónika

Időszakos közéleti újság. Felelős kiadó: Hidvégardó Polgármesteri Hivatala. e-mail: telenet@t-online.hu
Megjelenik Hidvégardó községben az Önkormányzat támogatásával (3768 Hidvégardó, Tornai út 106. Tel./fax: 06-48/450-001)
Főszerkesztő: Kovács Lászlóné. A szerkesztésben közreműködött: Derján Józsefné, Molnár Attila és Viszóczky László.
A nyomtatást készítette: a TELEHÁZ Hidvégardó, Tornai út 54. Készült 400 példányban.